

RESUM

L'any 2005 hi havia a les Illes Balears 20.477 empreses del sector del comerç, és a dir, el 23,53% del total d'empreses, de manera que el nombre disminueix un 5,5% respecte del 2004. El 70% d'aquestes empreses es dedicaven al comerç al detall; el 21%, al comerç a l'engròs, i el 9%, a la venda, al manteniment i a la reparació de vehicles.

Si ens fixam en l'evolució conjuntural del sector, podem comprovar que a les Illes Balears les vendes del comerç al detall varen créixer durant el 2005 un 3,29% —2,4 punts menys que el 2004— i a un ritme lleugerament inferior respecte del conjunt de l'Estat espanyol (4,42%). L'ocupació en el comerç al detall es va incrementar al llarg de l'any un 1,06%, més de mig punt per sota del nivell d'Estat espanyol, on l'ocupació va augmentar un 1,62%. D'altra banda, la inflació en el sector del comerç al detall s'estima que va ser el 2005 del 3%, dues dècimes més baixa que la inflació espanyola.

Des d'un punt de vista estructural, la darrera enquesta anual de serveis destaca que el volum de negoci del sector del comerç durant el 2003 va superar els nou mil milions d'euros i el valor de la producció agregada va ser de 2.366 milions d'euros. Quasi un 64% d'aquesta producció agregada generà un valor afegit que es distribueix entre el 58% de despeses de personal i el 42% d'excedent brut d'explotació. D'altra banda, el nombre de persones ocupades en el sector del comerç va ser de 64.794 de mitjana anual, mentre que la productivitat global del sector se situà entorn dels 23.183 euros per persona ocupada, és a dir, 4.806 euros més baixa que la productivitat del sector del comerç a l'Estat espanyol. Aquesta circumstància es pot matisar segons quin sigui el subsector analitzat, ja que, per exemple, en el comerç al detall la productivitat és força semblant. Així mateix, el VAB generat a cost dels factors pel sector del comerç a les Illes Balears l'any 2003 va ser de 1.502,1 milions d'euros, xifra que representa el 23,1% del VAB a cost dels factors dels serveis privats de les Illes Balears i que el converteix en el segon sector d'activitat terciària de serveis privats, només per darrere del turisme, que representa el 40,2%. Respecte de l'any anterior, el VAB a cost dels factors del sector comerç disminuï el volum un -4,6%, fet que contrasta amb el creixement positiu del 0,6% per al conjunt del sector a Espanya.

9.1.

INTRODUCCIÓ

Aquest capítol, dedicat a l'anàlisi del sector del comerç, s'estructura en tres grans blocs. En el primer s'aborda l'anàlisi des d'un punt de vista estructural. Així, s'estableix una mesura del sector comercial en relació amb la resta de sectors econòmics pel que fa al nombre d'empreses registrades. A més, per copsar el pes de l'activitat comercial també es recorre a les dades que cada any publica La Caixa en l'Anuari Econòmic d'Espanya, gràcies a les quals és possible observar el detall de l'activitat comercial per tipus de comerç.

El bloc central d'aquest capítol incideix en els principals agregats del sector i es basa en l'explotació de l'enquesta anual de comerç que cada any publica l'INE i que es troba vinculada a l'enquesta de serveis. En aquest cas les dades corresponen a l'any 2003. Aquesta enquesta pren com a referència la classificació nacional d'activitats econòmiques (CNAE-93), de manera que el conjunt de l'activitat comercial queda compresa en tres grans branques d'activitat:

- a) Venda manteniment i reparació de vehicles de motor, motocicletes i ciclomotors;

78. Es poden ampliar aquestes dades en la publicació ja esmentada en altres apartats: *L'enquesta de serveis a les Illes Balears*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, Direcció General d'Economia, Institut Balear d'Estadística i Institut Nacional d'Estadística, Palma, 2006.

QUADRE I-84. DISTRIBUCIÓ DEL NOMBRE D'EMPRESES I LOCALS PER SECTORS (2005)

Sector	Nre. d'empreses		Nre. de locals	Locals per empresa
Indústria	5.415	6,22	5.968	1,10
Construcció	14.300	16,43	15.880	1,11
Comerç	20.477	23,53	24.219	1,18
Resta de serveis	46.832	53,82	52.528	1,12
Total	87.024	100,00	98.595	1,13

Font: INE. DIRCE 2005. Elaboració pròpia.

venda al detall de combustible per a vehicles de motor (en endavant, venda, manteniment i reparació de vehicles).

b) Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, llevat de vehicles de motor i motocicletes (en endavant, comerç a l'engròs).

c) Comerç al detall, llevat de comerç de vehicles de motor, motocicletes i ciclomotors; reparació d'efectes personals i estris domèstics (en endavant, comerç al detall).

Finalment, en el tercer bloc s'enfoca l'anàlisi del sector del comerç des d'un vessant més conjuntural i, a partir de l'índex de comerç al detall que publica l'INE, s'estudia l'evolució més recent del sector tant en termes d'activitat com d'ocupació.

9.2.

ESTRUCTURA EMPRESARIAL DEL SECTOR COMERCIAL

A les Illes Balears hi havia l'any 2005, segons el directori central d'empreses (DIRCE) que elabora l'Institut Nacional d'Estadística (INE), un total de 20.477

empreses dedicades a algun tipus d'activitat comercial. Aquesta dada representa que al llarg de l'any el nombre d'empreses del sector del comerç disminuï en 1.187. D'aquesta manera, es trenca la progressió que experimentada en els anys precedents, especialment pel que fa al 2004, any que el sector s'havia incrementat en 2.705 empreses. (Vegeu el quadre I-84.)

Si s'estableix la comparació amb la resta de sectors econòmics, s'observa que l'activitat comercial l'any 2005 concentrava el 23,53% del total d'empreses que hi havia a les Illes Balears. A més, dins el sector serveis, gairebé una de cada tres empreses es dedicava a l'activitat comercial. Durant el 2005 el nombre d'empreses comercials disminuï un 5,5%, enfront del creixement de la resta del sector serveis (5,3%), de l'increment en el nombre d'empreses en la construcció (4%) o de la disminució en el sector industrial (-2%).

També es destaca que cada empresa de la branca del comerç presentà una mitjana d'1,18 locals, per a un total de 24.219 locals comercials. Aquesta ràtio es manté com la més elevada de tots els sectors, la qual cosa és indicativa de l'alt grau de sucursalització del món del comerç.

QUADRE I-85. PES DE L'ACTIVITAT COMERCIAL A LES ILLES BALEARS (2001-2004)

	2001	2002	2003	2004
Índex comercial	2.234	2.234	2.340	2.226
Majorista	2.008	2.032	2.095	1.994
Minorista	2.367	2.351	2.484	2.370
Índex d'activitat econòmica	2.319	2.333	2.329	2.295
Índex demogràfic	2.192	2.301	2.211	2.229

Font: La Caixa. *Anuari econòmic d'Espanya 2003-2006*. Elaboració pròpia.

L'índex comercial que elabora "la Caixa", i que en base a la recaptació de l'impost d'activitats econòmiques (IAE) reflecteix el pes relatiu de l'activitat comercial respecte del total de l'Estat espanyol, referit en aquest cas a l'any 2004, era de 2.226, és a dir, que l'activitat comercial a les Illes Balears representava un 2,23% de l'activitat comercial arreu de l'Estat espanyol. L'activitat comercial de caire minorista comptava amb una millor posició relativa que no pas el comerç a l'engròs. D'altra banda, el pes de l'activitat comercial, al disminuir més d'una dècima respecte de l'any 2003, va ser lleugerament inferior al pes demogràfic i al pes econòmic general que tenien les Illes Balears en el context espanyol. (Vegeu quadre I-85).

L'any 2005 gairebé el 70% de les empreses comercials es dedicaven al comerç al detall, mentre que el 21%, al comerç a l'engròs, i el 9% eren empreses del subsector de la venda, el manteniment i la reparació de vehicles. La important disminució del nombre d'empreses comercials que es produí el 2005, com hem assenyalat més amunt, és atribuïble sobretot al fet que disminueix el nombre d'empreses dedicades al comerç al detall (-8,3%),

grup amb 1.291 empreses menys que l'any 2004. (Vegeu el quadre I-86.)

Si ens fixam en el nombre d'assalariats de les empreses comercials veiem que el 46,9% de les empreses no tenia cap persona assalariada, mentre que el 44,1% tenien d'un a cinc assalariats i el 7,6% en tenien de sis a deu. El comerç al detall era el grup d'activitat que presentava globalment un menor nombre d'assalariats per empresa, mentre que les empreses que es dedicaven a la venda, el manteniment i la reparació de vehicles eren les que més persones assalariades ocupaven per empresa.

També convé posar esment en la superfície mitjana dels establiments comercials i en les diferències que s'hi observaven segons el tipus d'activitat. En aquest cas, la font d'informació és l'*Anuari Econòmic d'Espanya 2006*, que publica La Caixa, en què el nombre d'activitats comercials s'aproxima a partir de les llicències de comerç subjectes a l'impost d'activitats econòmiques (IAE).

El nombre d'establiments comercials, dels quals no n'existeix informació censal, s'aproxima a partir del nombre d'activitats econò-

QUADRE I-86. NOMBRE DE COMERÇOS SEGONS LA SEVA ACTIVITAT PRINCIPAL I EL NOMBRE D'ASSALARIATS (2005)

Activitat	Total	De 1 a 5 assalariats	De 6 a 19 assalariats	De 20 a 49 assalariats	De 50 a 99 assalariats	De 100 o més assalariats
Venda, manteniment i reparació de vehicles de motor, motocicletes i ciclomotors; venda al detall de combustible per a vehicles de motor	1.884	700	938	183	49	11
Venda de vehicles de motor	366	156	129	41	30	8
Manteniment i reparació de vehicles de motor	1.160	437	640	78	5	0
Venda de recanvis i accessoris de vehicles de motor	146	50	65	20	10	0
Venda, manteniment i reparació de motocicletes i ciclomotors, i dels seus recanvis i accessoris	125	53	60	12	0	0
Venda al detall de carburants per a l'automoció	87	4	44	32	4	3
Comerç a l'engròs i intermediaris del comerç, llevat de vehicles de motor i motocicletes	4.404	1.952	1.704	594	128	19
Intermediaris del comerç	1.162	895	247	17	3	0
Comerç a l'engròs de primeres matèries agràries i d'animals vius	145	44	82	15	3	1
Comerç a l'engròs de productes alimentaris, begudes i tabac	1.071	352	485	185	39	7
Comerç a l'engròs de productes de consum, diferents dels alimentaris	1043	396	463	148	28	5
Comerç a l'engròs de productes semielaborats, ferralla i productes de rebuig	559	137	221	154	41	6
Comerç a l'engròs de maquinària i equips	382	98	198	71	14	0
Altres tipus de comerç a l'engròs	42	30	8	4	0	0
Comerç al detall, llevat de comerç de vehicles de motor, motocicletes i ciclomotors; reparació d'efectes personals i estris domèstics	14.189	6.941	6.390	780	58	11
Comerç al detall en establiments no especialitzats	977	421	446	89	14	4
Comerç al detall d'aliments, begudes i tabac en establiments especialitzats	1.973	863	1.014	94	2	0
Comerç al detall de productes farmacèutics, articles mèdics, bellesa i higiene	604	115	432	54	2	1
Altres tipus de comerç al detall d'articles nous en establiments especialitzats	8.631	3.856	4.221	508	37	5
Comerç al detall de béns de segona mà, en establiments	57	37	18	2	0	0
Comerç al detall fora d'establiments	1.605	1.413	168	18	3	1
Reparació d'efectes personals i estris domèstics	342	236	91	15	0	0
Total	20.477	9.593	9.032	1.557	235	41

Font: INE. DIRCE 2005. Elaboració pròpia.

miques (malgrat que un establiment comercial pot tenir una o diverses activitats). Així, al 2005 hi havia a les Illes Balears 27.881 establiments comercials, un 1,7% més que el 2004. Estam parlant de 3.982 activitats comercials a l'engròs i 23.899 activitats comercials al detall. (Vegeu quadre I-87).

Durant el període 1997-2005 el nombre d'establiments comercials a l'engròs va

créixer un 18%, mentre que els de comerç al detall ho va fer un 30%. El comerç al detall de productes d'alimentació va créixer un 38,8%, el de productes de no alimentació ho va fer en un 26,1%, mentre que el comerç mixt va créixer un 34,1%. Bona part d'aquest increment és imputable a l'exercici 2004, essent el creixement en els altres anys molt més moderat. (Vegeu quadre I-88).

QUADRE I-87. NOMBRE D'ESTABLIMENTS COMERCIALS PER TIPUS D'ACTIVITAT (2002-2005)

Tipus de comerç	2002	2003	2004	2005	% Var. 05/04
A l'engròs	3.542	3.641	3.944	3.982	0,96%
Primeres matèries agràries, alim., begudes i tabac	1.488	1.515	1.597	1.597	0,00%
Tèxtil, confecció, calçat i articles de cuir	206	217	271	298	9,96%
Productes farmac., perfum i manteniment de la llar	306	326	346	373	7,80%
Comerç a l'engròs d'articles de consum durador	539	566	627	712	13,56%
Comerç a l'engròs interindustrial	108	110	112	119	6,25%
Altre comerç a l'engròs interindustrial	575	594	647	478	-26,12%
Altre comerç a l'engròs no especificat	320	313	344	405	17,73%
Al detall	20.637	21.118	23.478	23.899	1,79%
Alimentació	5.870	5.993	6.564	6.907	5,23%
Comerç tradicional	—	5.381	5.869	6.233	6,20%
Supermercats	—	612	695	674	-3,02%
No-alimentació	13.380	13.673	15.169	15.378	1,38%
Vestit i calçat	3.727	3.799	4.348	4.408	1,38%
Llar	3.575	3.631	4.112	4.205	2,26%
Resta de no-alimentació	6.078	6.243	6.709	6.765	0,83%
Comerç mixt i altres	1.387	1.452	1.745	1.614	-7,51%
Grans magatzems	4	4	4	3	-25,00%
Hipermercats	20	21	21	23	9,52%
Magatzems populars	27	31	35	32	-8,57%
Mercats i comerç ambulat	595	651	827	685	-17,17%
Altres	741	745	858	871	1,52%
Total	24.179	24.759	27.422	27.881	1,67%

Font: La Caixa. *Anuari econòmic d'Espanya 2003-2006*. Elaboració pròpia.

QUADRE I-88. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE D'ESTABLIMENTS COMERCIALS PER TIPUS DE COMERÇ (1997-2005)

Tipus de comerç	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
A l'engròs	3.374	3.408	3.475	3.465	3.517	3.542	3.641	3.944	3.982
Al detall	18.378	19.436	19.924	20.133	20.458	20.637	21.118	23.478	23.899
Alimentació	4.977	5.679	5.845	5.785	5.907	5.870	5.993	6.564	6.907
No-alimentació	12.197	12.514	12.795	13.063	13.229	13.380	13.673	15.169	15.378
Comerç mixt i altres	1.204	1.243	1.284	1.285	1.322	1.387	1.452	1.745	1.614
Total	21.752	22.844	23.399	23.598	23.975	24.179	24.759	27.422	27.881

Font: La Caixa. *Anuari econòmic d'Espanya* (diversos anys).

En conjunt, els establiments de comerç al detall tenien una superfície mitjana de 118 m² per establiment. D'entre aquests, els establiments l'activitat principal dels quals era la distribució de productes d'alimentació eren els de menor superfície mitjana, amb 72 m²; els comerços que no eren d'alimentació (vestit i calçat, llar i

altres) ocupaven de mitjana 132 m²; per la seva banda, el comerç mixt (grans magatzems, hipermercats, magatzems populars, mercats i comerç ambulant, i altres) era el que comptava amb establiments més grans, amb 177 m² de mitjana. (Vegeu quadre I-89).

QUADRE I-89. SUPERFÍCIE DELS ESTABLIMENTS COMERCIALS AL DETALL (2005)

Tipus de comerç	Superfície	
	Total	Mitjana
Alimentació	472.773 m ²	80,55 m ²
Comerç tradicional	188.605 m ²	271,37 m ²
Supermercats	284.168 m ²	18,73 m ²
No-alimentació	1.998.074 m ²	459,54 m ²
Vestit i calçat	355.794 m ²	86,53 m ²
Llar	924.317 m ²	137,77 m ²
Resta de no-alimentació	717.963 m ²	411,44 m ²
Comerç mixt i altres	308.673 m ²	77.168,25 m ²
Grans magatzems	67.624 m ²	3.220,19 m ²
Hipermercats	87.847 m ²	2.509,91 m ²
Magatzems populars	15.760 m ²	19,06 m ²
Altres	137.442 m ²	160,19 m ²
Total	2.779.520 m ²	118,39 m ²

Font: La Caixa. *Anuari econòmic d'Espanya* 2006.

QUADRE I-90. EVOLUCIÓ DE LA SUPERFÍCIE COMERCIAL MINORISTA PER TIPUS DE COMERÇ (2000-2005)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Alimentació	385.818	396.181	406.915	432.489	467.779	472.773
No-alimentació	1.712.146	1.735.969	1.760.693	1.800.928	1.980.917	1.998.074
Comerç mixt i altres	311.511	268.088	294.924	298.940	318.148	308.673
Total	2.409.475	2.400.238	2.462.532	2.532.357	2.766.844	2.779.520

* Unitat: m²

Font: La Caixa, *Anuari econòmic d'Espanya* (diversos anys).

La superfície total del comerç al detall experimentà, entre 1998 i 2005, un increment d'un 18,5%, i va ser el sector de l'alimentació on aquest increment es manifestà de forma més accentuada (25,2%). (Vegeu quadre I-90).

9.3.

ELS CENTRES COMERCIALS⁷⁹

Durant el 2005 el nombre de centres comercials a les Illes Balears es va mantenir

estable. Tot i així, al llarg de l'any sí que es produïren canvis significatius: el tancament d'un centre comercial del casc antic de Palma, l'ampliació del centre comercial d'Es Coll d'en Rabassa i l'obertura d'un nou centre a s'Arenal de Llucmajor. D'aquesta forma el total de la superfície bruta arrendable passà a ser de 178.348 m². La superfície mitjana era de 19.816 m², mentre que la densitat de centres comercials de les Illes Balears (a 30/06/2006) era de 180 m² per cada 1.000 habitants, una xifra inferior als 243 m²/1.000 h. de l'Estat espanyol. (Vegeu quadre I-91).

QUADRE I-91. ELS CENTRES COMERCIALS DE LES ILLES BALEARS (2005)

	Nombre	Superfície	
		Total	Mitjana
Calvià	1	6.140	6.140,00
Marratxí	1	7.440	7.440,00
Palma	2	60.000	30.000,00
Resta	5	104.768	20.953,60
Total	9	178.348	19.816,44

Fonts: La Caixa. *Anuari Econòmic d'Espanya 2006*, i Associació Espanyola de Centres Comercials.

79. L'anuari de la Caixa es refereix a: Mercadona (Palmanova), (s'Arenal de Llucmajor), Alcampo (Marratxí), Festival Park (Marratxí), Ocimax (Palma), Portopí (Palma), s'Escorxador (Palma), Carrefour Palma II (Coll d'en Rabassa) i Carrefour Palma I (Palma).

9.4.

ELS AGREGATS PRINCIPALS DEL SECTOR COMERCIAL

Segons les dades de la comptabilitat regional d'Espanya (INE), el PIB que generà el sector del comerç a les Illes Balears l'any 2003 va ser de 1.650 milions d'euros, xifra que representa el 8,4% del PIB de les Illes Balears i que el converteix en el quart sector d'activitat de la nostra economia, només per darrere de l'hoteleria (21,4%), de les activitats immobiliàries (15,4%) i de la construcció (8,9%). Respecte de l'any anterior, el PIB del sector comerç disminuí el volum un 1,4%, fet que contrasta amb el creixement positiu del 0,7% del conjunt del sector serveis i de l'1,3% del PIB general.

9.4.1. GRANS TRETS DEL SECTOR DEL COMERÇ A LES ILLES BALEARS I A ESPANYA

La productivitat en el sector del comerç a les Illes Balears va ser l'any 2003 de 23.183 euros; això és 4.806 euros més baixa que la productivitat del sector del comerç a Espanya i 572 euros més baixa

que la dada obtinguda per al 2002. Segons es desprèn de les taxes calculades per al global del sector, la generació de valor afegit a partir de la producció va ser 5,3 punts més alta a les Illes Balears (63,5%) que a l'Estat (58,2%). En canvi, la distribució d'aquest valor afegit segueix un patró força semblant a les Illes Balears i a l'Estat, de manera que les despeses de personal se situen al voltant del 57-58% i l'excedent brut d'explotació, entorn del 42-43%. Respecte de l'any anterior, s'ha d'esmentar l'augment percentual de les despeses de personal, en detriment de la generació d'excedent, augment que s'ha ressaltar sobretot a les Illes Balears i que confirma la tendència dels darrers anys. (Vegeu el quadre I-92.)

Si ho desglossam per subsectors, la major productivitat del sector del comerç que s'observa a l'Estat respon bàsicament al diferencial de productivitat manifestat en el comerç a l'engròs i, en menor manera, en la venda, el manteniment i la reparació de vehicles. En canvi, la productivitat del comerç al detall de les Illes Balears és força semblant a la espanyola. (Vegeu el gràfic I-25.)

Seguint l'esquema comparatiu entre els resultats a les Illes Balears i a Espanya, la

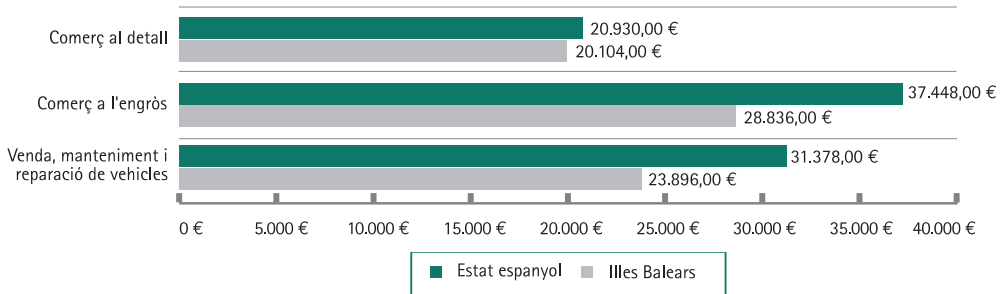
**QUADRE I-92. PRINCIPALS INDICADORS DEL SECTOR DEL COMERÇ
A LES ILLES BALEARS I A L'ESTAT ESPANYOL (2003)**

	Illes Balears	Estat espanyol	Diferència
Productivitat (en euros)	23.183	27.989	-4.806
Taxa de valor afegit	63,50%	58,20%	5,30%
Taxa de despeses de personal	58,40%	56,60%	1,80%
Taxa d'excedent brut d'explotació	41,60%	43,40%	-1,80%

Fonts: INE, enquesta anual de comerç.

Gràfic I-25

Productivitat del sector comerç a les Illes Balears i a l'Estat espanyol (2003)

Font: INE, enquesta anual de comerç.

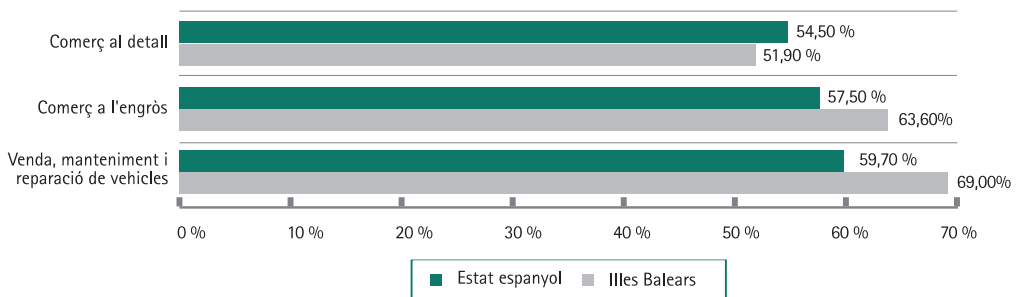
taxa de valor afegit se situa en tots els subsectors clarament per sobre a les Illes Balears. Tant a les Illes Balears com a Espanya la major taxa de valor afegit la genera el comerç al detall, però mentre que en el nostre àmbit és quasi d'un 70%, a Espanya es redueix al 67%. Pel que fa al comerç a l'engròs, les diferències també són notòries en favor de les Illes Balears, on aquest subsector genera el 60% de valor afegit, quan al conjunt de l'Estat aquesta taxa només és del 54%. El sub-

sector de l'automoció és el que presenta un major equilibri: un 53% a les Illes Balears i un 52% a Espanya.

D'altra banda, la distribució del valor afegit per subsectors ofereix un panorama força més parell entre les Illes Balears i Espanya. En tots dos casos el major percentatge de despeses de personal correspon al subsector de l'automoció —el 69% i el 60%, respectivament—, mentre que en el subsector del comerç al detall, les despeses de perso-

Gràfic I-26

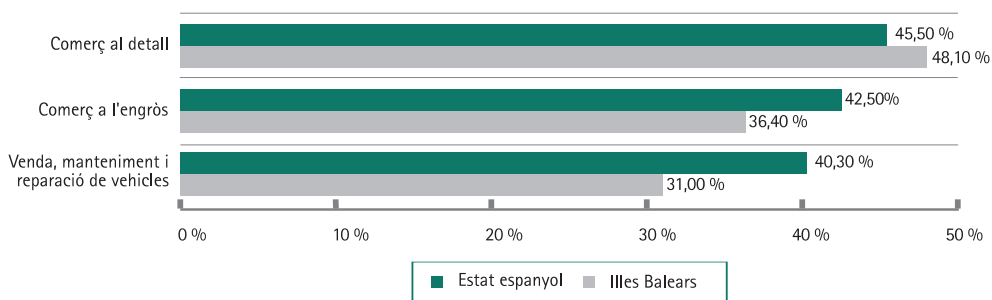
Taxa de despeses de personal del sector del comerç a les Illes Balears i a l'Estat espanyol (2003)

Font: INE, enquesta anual de comerç.

Gràfic I-27

Taxa d'excedent brut d'explotació del sector del comerç a les Illes Balears i a l'Estat espanyol (2003)

Font: INE, enquesta anual de comerç.

nal són, pel que fa a les Illes Balears, del 52% i a l'Estat, del 55%. L'excedent brut d'explotació que es desprèn del valor afegit generat és, en canvi, proporcionalment superior en el subsector del comerç al detall que a la resta de subsectors i, en el cas de l'automoció, ni a les Illes Balears ni a l'Estat ni tan sols no arriba al 40%, la qual cosa serveix per demostrar que es tracta d'un sector intensiu en mà d'obra. (Vegeu els gràfics I-26 i I-27.)

9.4.2. ANÀLISI DEL SECTOR DEL COMERÇ A LES ILLES BALEARS

Segons es desprèn de les dades de l'enquesta, el sector del comerç va moure l'any 2003 una xifra de negoci de 9.015 milions d'euros, que es distribuïa entre els 5.674 milions d'euros de les petites empreses (amb menys de vint persones ocupades) i els 3.341 de les grans empreses (amb vint persones ocupades o més). (Vegeu el quadre I-93 i el gràfic I-28.)

QUADRE I-93. PRINCIPALS MACROMAGNITUDS DEL SECTOR COMERCIAL SEGONS EL VOLUM DE LES EMPRESES (2003)

	Empreses amb menys de 20 persones ocupades	Empreses amb 20 o més persones ocupades	Total
1. Xifra de negoci	5.674.165	3.341.526	9.015.691
2. Variació d'existències	-1.991	1.257	-734
3. Treballs realitzats per l'empresa per a immobilitzat	1.186	1.182	2.368
4. Altres ingressos de gestió	33.689	43.740	77.429
5. Consum de mercaderies	4.075.503	2.571.238	6.646.741
6. Treballs realitzats per altres empreses	40.421	40.840	81.261
7. Valor de la producció (1+2+3+4-5-6)	1.591.125	775.626	2.366.750

Continua

**QUADRE I-93. PRINCIPALS MACROMAGNITUDS DEL SECTOR COMERCIAL
SEGONS EL VOLUM DE LES EMPRESES (2003)**

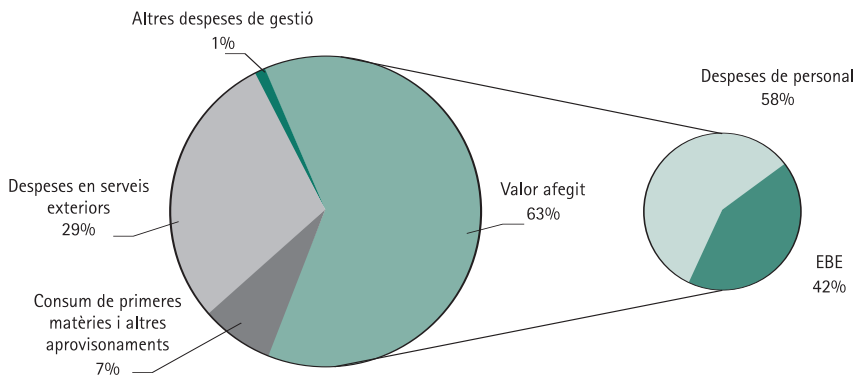
	Empreses amb menys de 20 persones ocupades	Empreses amb 20 o més persones ocupades	Total
8. Consum de primeres matèries i altres aprovisionaments	129.783	34.998	164.781
9. Despeses en serveis exteriors	444.002	238.201	682.203
10. Altres despeses de gestió	10.253	4.364	14.617
11. Valor afegit a preus de mercat (7-8-9-10)	1.007.086	498.062	1.505.149
12. Imposts lligats a la producció i als productes distints	12.086	6.236	18.323
13. Subvencions a l'explotació	3.638	11.653	15.291
14. Valor afegit a cost de factors (11-12+13)	998.638	503.479	1.502.117
15. Despeses de personal	522.555	354.097	876.652
a. Sous i salaris	416.211	272.596	688.807
b. Indemnitzacions	3.243	4.577	7.819
c. Cotitzacions a la Seguretat Social a càrrec de l'empresa	100.657	73.471	174.128
d. Aportacions a sistemes complementaris de pensions	148	337	485
e. Altres despeses socials	2.296	3.117	5.413
16. Excedent brut d'explotació (14-15)	476.083	149.382	625.465

Unitat: milers d'euros

Font: INE, enquesta anual de comerç i elaboració pròpia.

Gràfic I-28

Distribució de la producció generada pel sector comercial (2003)

Font: INE, enquesta anual de comerç i elaboració pròpia.

D'altra banda, el valor de la producció agregada va ser de 2.366 milions d'euros. Gairebé el 64% d'aquesta producció agregada generà valor afegit, distribuït entre el 58% de despeses de personal i el 42% d'excedent brut d'explo-

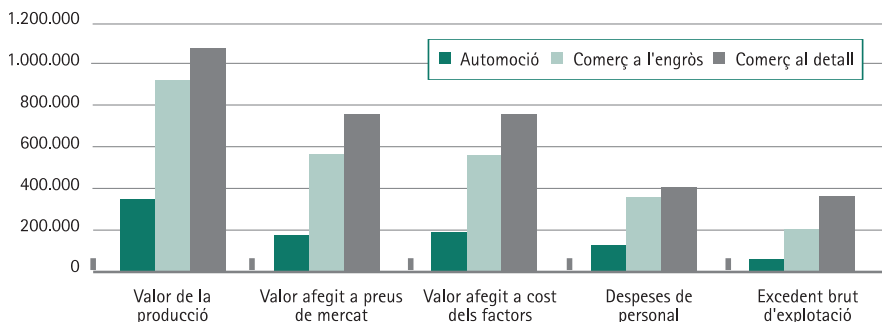
tació. La productivitat global del sector se situà entorn dels 23.183 euros per persona ocupada i és més alta en les grans empreses que es dedicaven al comerç a l'engròs. (Vegeu els quadres I-94 i el gràfic I-29.)

QUADRE I-94. PRINCIPALS MACROMAGNITUDS DEL SECTOR COMERCIAL SEGONS EL TIPUS D'ACTIVITAT (2003)

	Automoció	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
Xifra de negoci	1.357.976	3.947.843	3.709.872	9.015.691
Valor de la producció	349.346	931.798	1.085.607	2.366.751
Valor afegit a preus de mercat	180.300	561.372	763.477	1.505.149
Valor afegit a cost dels factors	184.824	561.953	755.341	1.502.118
Despeses de personal	127.598	357.137	391.917	876.652
Excedent brut d'explotació	57.226	204.816	363.424	625.466
Compres i despeses en béns i serveis	1.192.562	3.445.415	2.965.771	7.603.748
Compres de béns i serveis per a la revenda	1.023.921	3.081.045	2.649.627	6.754.593
Inversió bruta en béns materials	45.655	139.463	116.742	301.860
Personal ocupat (30/09)	7.892	20.073	39.208	67.173
Personal remunerat (30/09)	6.386	17.247	25.471	49.104

Unitat: dades econòmiques en milers d'euros.
Font: INE, enquesta anual de comerç.

Gràfic I-29
Comparació de les principals macromagnituds segons el tipus d'activitat (2003)

Unitat: milers d'euros
Font: INE, enquesta anual de comerç i elaboració pròpia.

Si distingim entre els tres subsectors que configuren el sector del comerç, s'observa que la xifra de negoci generada pel comerç al detall i a l'engròs és força semblant i representa en conjunt gairebé el 85% de la xifra de negoci del conjunt del sector. En canvi, pel que fa al valor de la producció, el pes del comerç al detall és gairebé del 50%.

Aquesta mateixa pauta es manté amb relació al valor afegit generat a partir del procés productiu i és novament el comerç al detall responsable de més del 50% del valor afegit del sector comerç. Així, el comerç al detall obtingué com a resultat de la seva producció un 70% de valor afegit, percentatge que es reduí en el cas del comerç a l'engròs i de l'automoció a un 60% i a un 52%, respectivament.

La distribució del valor afegit també va ser força desigual entre els diferents subsectors. Mentre que el comerç al detall distribuïa pràcticament a parts iguals el valor afegit entre despeses de personal i excedent brut d'explotació, el comerç a

l'engròs i l'automoció hagueren de fer front a unes despeses de personal relativament molt més importants: el 64% i el 69%, respectivament.

El nombre de persones ocupades en el sector del comerç va ser el 2003 de 64.794 de mitjana al llarg de l'any. Si n'observem el comportament per trimestres, es constata una pauta clarament estacional, que tendeix a incrementar l'ocupació en el segon trimestre i en el tercer. El 73% d'aquesta ocupació el generen les petites empreses. Per subsectors, el comerç al detall concentra el 58% del total de l'ocupació del sector comercial; el comerç a l'engròs, el 30%, i l'automoció, el 12%. (Vegeu el quadre I-95 i els gràfics I-30 i I-31.)

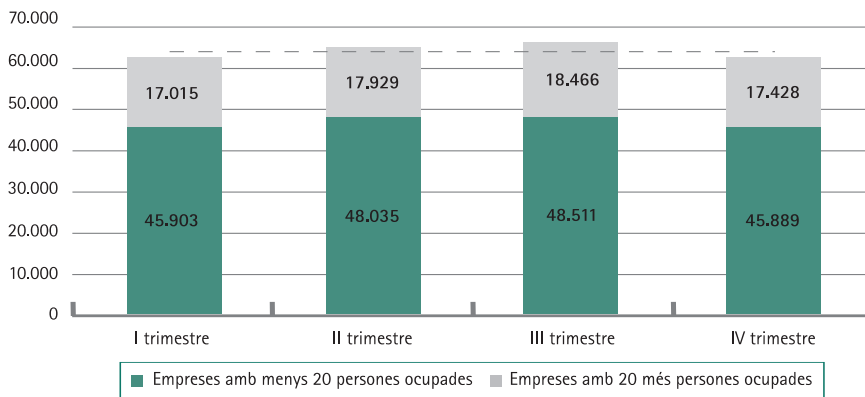
En analitzar l'estructura laboral del sector comercial, veiem que l'estabilitat de l'ocupació va ser del 71% i són els treballadors de les petites empreses els que tenien d'una major estabilitat (del 77%, enfront del 62% dels de les grans empreses). Aquestes dades representen un clara millora respecte del 2002, de quasi quatre

QUADRE I-95. PERSONES OCUPADES SEGONS EL VOLUM DE LES EMPRESES DEL SECTOR DEL COMERÇ (2003)

	Empreses amb menys de 20 persones ocupades	Empreses amb 20 o més persones ocupades	Total
1r trimestre	45.903	17.015	62.918
2n trimestre	48.035	17.929	65.964
3r trimestre	48.511	18.466	66.977
4t trimestre	45.889	17.428	63.317
Mitjana anual	47.085	17.710	64.794

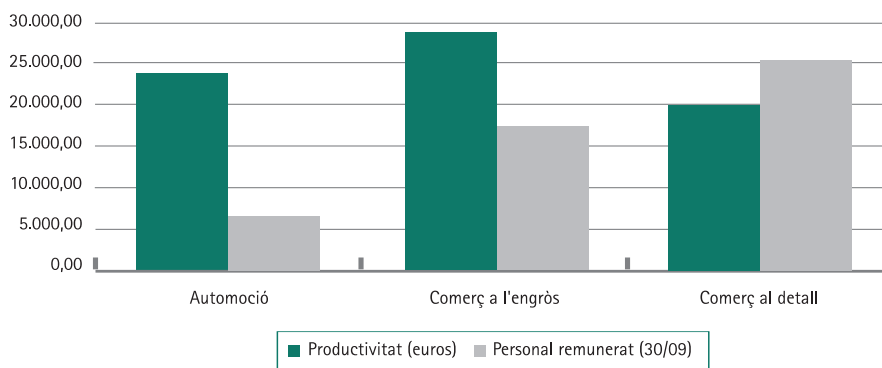
Font: INE, enquesta anual de comerç.

Gràfic I-30
Persones ocupades segons el volum de les empreses del sector del comerç (2003)

Font: INE, enquesta anual de comerç i elaboració pròpia.

Gràfic I-31
Ocupació i productivitat del sector del comerç per tipus d'activitat (2003)

Font: INE, enquesta anual de comerç i elaboració pròpia.

punts percentuals. Amb referència a la participació femenina, observam que els valors se situaven per sobre del 43%. La taxa d'externalitat en l'ocupació va ser poc significativa, amb valors al voltant de l'1%. (Vegeu el quadre I-96.)

Si feim referència als tres subsectors, l'estabilitat en l'ocupació va ser més alta en l'automoció i en el comerç a l'engròs —el 80% i el 74%, respectivament—, mentre que en el comerç al detall va ser del 65%. La participació femenina, en

**QUADRE I-96. COEFICIENTS DEL SECTOR DEL COMERÇ RELACIONATS
AMB EL FACTOR TREBALL (2003)**

	Empreses amb menys de 20 persones ocupades	Empreses amb 20 o més persones ocupades	Total
Persones ocupades per empresa	2,6	48,7	3,4
Personal extern per empresa	0,0	0,7	0,0
Productivitat (euros)	21.210	28.430	23.183
Salari mitjà (euros)	14.198	15.462	14.673
Taxa d'assalariats	63,3%	99,6%	73,1%
Taxa d'estabilitat en l'ocupació	76,6%	62,2%	71,3%
Taxa de participació femenina	43,5%	44,3%	43,7%
Taxa d'ocupació femenina assalariada	44,6%	44,4%	44,6%
Taxa d'externalitat en l'ocupació	0,8%	1,4%	1,0%

Font: INE, enquesta anual de comerç.

canvi, és majoritària en el comerç al detall, on les dones són majoria, amb una taxa propera al 60%, però molt més modesta en el comerç a l'engròs —el 25%— i en l'automoció —el 14%.

D'altra banda, l'externalitat en l'ocupació és del 2% en el comerç a l'engròs, de l'1,4% en l'automoció i gairebé insignificant en el comerç al detall. (Vegeu el quadre I-97.)

**QUADRE I-97. COEFICIENTS DEL SECTOR DEL COMERÇ RELACIONATS
AMB EL FACTOR TREBALL (2003)**

	Automoció	Comerç a l'engròs	Comerç al detall	Total
Persones ocupades per empresa	4,3	4,9	2,9	3,4
Personal extern per empresa	0,1	0,1	0,0	0,0
Productivitat (euros)	23.896	28.836	20.104	23.183
Salari mitjà (euros)	15.875	17.090	12.678	14.673
Taxa d'assalariats	80,9%	85,9%	65,0%	73,1%
Taxa d'estabilitat en l'ocupació	80,3%	74,2%	67,1%	71,3%
Taxa de participació femenina	14,2%	24,9%	59,3%	43,7%
Taxa d'ocupació femenina remunerada	14,7%	26,0%	64,6%	44,6%
Taxa d'externalitat en l'ocupació	1,4%	2,0%	0,4%	1,0%

Font: INE, enquesta anual de comerç.

9.5.

L' EVOLUCIÓ CONJUNTURAL DEL COMERÇ AL DETALL

A l'hora d'analitzar l'evolució més recent del comerç al detall disposam de la informació que proporciona l'enquesta de conjuntura de comerç al detall, que publica mensualment l'INE. L'índex de comerç al detall (base: 2005) ens mostra l'evolució de les vendes del comerç al detall. A les Illes Balears, les vendes varen créixer durant el 2005 un 3,29% (2,4 punts menys que el 2004), lleugerament per sota

del creixement mitjà observat a la resta de comunitats autònomes, que va ser del 4,42% de mitjana. (Vegeu el quadre I-98.)

Al llarg del 2005 el comerç al detall va seguir a les Illes Balears una tendència clarament marcada per l'efecte de l'estacionalitat característic de la nostra economia. D'aquesta manera, va ser entre els mesos de maig i octubre que s'experimentà un volum de vendes més important respecte de la resta de l'any. El mes de juliol va ser el de majors vendes, circumstància que coincideix l'afluència turística estival amb les rebaixes d'estiu. (Vegeu el quadre I-99.)

QUADRE I-98. ÍNDEX DE COMERÇ AL DETALL PER COMUNITATS AUTÒNOMES. UNITAT: BASE 2005 (PREUS CORRENTS) (2002-2005)					
	2002	2003	2004	2005	% var. 05/04
Andalusia	87,0	91,1	94,8	100,0	5,51%
Aragó	88,8	91,9	96,1	100,0	4,07%
Astúries	85,2	91,4	95,8	100,0	4,41%
Balears (Illes)	87,9	91,6	96,8	100,0	3,29%
Canàries (Illes)	89,6	96,9	100,0	100,0	0,02%
Cantàbria	85,9	91,5	96,9	100,0	3,20%
Castella i Lleó	88,9	91,0	95,7	100,0	4,53%
Castella-la Manxa	81,5	87,0	91,8	100,0	8,89%
Catalunya	83,4	89,6	95,7	100,0	4,54%
País Valencià	86,9	91,8	96,1	100,0	4,11%
Extremadura	82,0	89,2	95,5	100,0	4,72%
Galícia	84,4	90,5	95,9	100,0	4,23%
Madrid	87,1	90,5	96,3	100,0	3,81%
Múrcia	82,6	89,8	95,0	100,0	5,29%
Navarra	84,0	91,2	95,3	100,0	4,88%
País Basc	84,2	88,5	94,6	100,0	5,75%
la Rioja	87,1	93,4	98,4	100,0	1,63%
Ceuta	101,1	101,2	100,6	100,0	-0,55%
Melilla	91,8	94,9	96,0	100,0	4,13%
Espanya	85,9	90,8	95,8	100,0	4,42%

Font: INE, enquesta de conjuntura de comerç al detall.

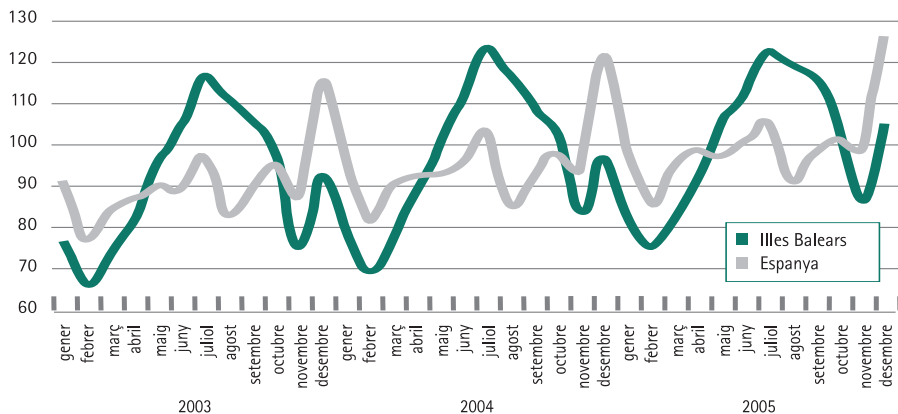
QUADRE I-99. ÍNDEX DE COMERÇ AL DETALL. UNITAT: BASE 2005 (PREUS CORRENTS)			
	Índex	Variació mensual	Variació interanual
gener	82,8	-14,83%	2,26%
febrer	75,8	-8,47%	9,60%
març	83,1	9,75%	6,67%
abril	92,7	11,51%	4,94%
maig	104,8	13,04%	3,49%
juny	111,4	6,30%	0,97%
juliol	122,0	9,50%	-0,55%
agost	118,6	-2,81%	1,37%
setembre	115,7	-2,43%	5,18%
octubre	105,8	-8,56%	2,60%
novembre	86,8	-17,99%	3,42%
desembre	100,6	15,96%	3,52%

Font: INE, enquesta de conjuntura de comerç al detall.

Si ho comparam amb l'evolució seguida a Espanya, l'estacionalitat de l'economia illenca és, una altra vegada, l'element explicatiu del major valor de l'índex a les Illes Balears entre els mesos de maig i octubre, mentre que la resta de l'any se

situava per davall de l'índex espanyol. En ambdós casos, deixant de banda els efectes estacionals i en sintonia amb el que hem apuntat més amunt, s'evidencia una lleugera tendència creixent al llarg de l'any 2005. (Vegeu el gràfic I-32.)

Gràfic I-32
Índex de comerç al detall a les Illes Balears i a l'Estat espanyol
(2003-2005) Unitat: base 2005 (preus corrents)

Font: INE, enquesta de conjuntura de comerç al detall.

El comportament del comerç al detall durant el 2005 pel que fa a l'ocupació va ser força similar a l'evolució de les vendes que acabam de comentar. Així, l'ocupació en el comerç al detall es va incrementar al llarg de l'any un 1,06%, més de mig punt per sota del nivell de l'Estat espanyol, on l'ocupació va augmentar un 1,62%. (Vegeu el quadre I-100.)

Al marge d'aquesta lleugera tendència creixent de l'ocupació respecte de l'any

anterior, es constata també la presència d'una pauta estacional en els termes de l'evolució de les vendes. (Vegeu el quadre I-101 i el gràfic I-33.)

Pel que fa als preus, no es disposa de cap indicador que compregui el sector del comerç al detall en conjunt. En qualsevol cas, sí que és possible aproximar-s'hi a partir dels preus dels grups de productes que són característics de la venda al detall i que, per tant, poden ser representatius

QUADRE I-100. ÍNDEX D'OCUPACIÓ DEL COMERÇ AL DETALL PER COMUNITATS AUTÒNOMES. UNITAT: BASE 2005

	2002	2003	2004	2005	% var. 05/04
Andalusia	91,5	95,3	98,4	100,0	1,62%
Aragó	95,4	98,3	99,2	100,0	0,82%
Astúries	99,3	100,4	100,2	100,0	-0,21%
Balears (Illes)	98,5	98,3	99,0	100,0	1,06%
Canàries (Illes)	96,1	99,9	100,3	100,0	-0,28%
Cantàbria	93,1	96,1	99,2	100,0	0,83%
Castella i Lleó	97,4	99,1	100,6	100,0	-0,62%
Castella-la Manxa	91,3	94,4	96,8	100,0	3,29%
Catalunya	92,9	95,9	97,8	100,0	2,24%
País Valencià	93,5	95,8	97,6	100,0	2,45%
Extremadura	96,9	98,3	99,5	100,0	0,53%
Galícia	90,9	94,4	97,2	100,0	2,85%
Madrid	91,6	95,8	98,8	100,0	1,18%
Múrcia	89,9	94,0	97,5	100,0	2,58%
Navarra	90,9	94,6	96,5	100,0	3,62%
País Basc	93,5	95,8	97,7	100,0	2,40%
la Rioja	94,9	98,1	100,6	100,0	-0,60%
Ceuta	95,8	99,3	99,1	100,0	0,91%
Melilla	101,6	98,7	99,9	100,0	0,09%
Espanya	93,1	96,2	98,4	100,0	1,62%

Font: INE, enquesta de conjuntura de comerç al detall.

dels preus del sector. Així, hem obtingut un indicador de l'evolució dels preus del sector del comerç a partir de la combinació dels preus dels grups de productes següents: l'alimentació i les begudes no alcohòliques, les begudes alcohòliques i el tabac, el vestit i el calçat, el parament de la llar i la medicina.

D'aquesta manera, s'estima que la inflació en el sector del comerç al detall va ser el 2005 del 3,0%, sis dècimes més alta que l'any 2004 i dues dècimes més baixa que la inflació espanyola. Els preus segueixen una tendència alcista, tot i que els mesos d'hivern (gener, febrer) i els d'estiu (juliol, agost) varen decreïxer res-

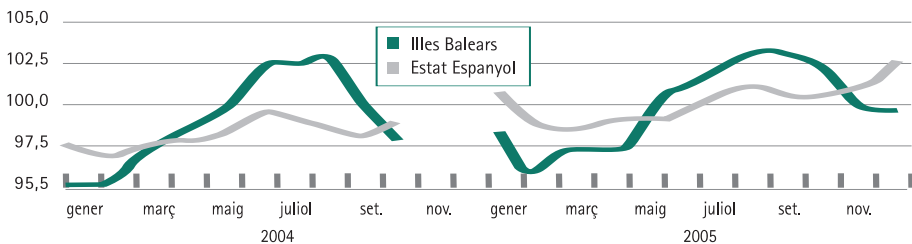
QUADRE I-101. ÍNDEX D'OCUPACIÓ DEL COMERÇ AL DETALL (2005)

	Índex	Variació mensual	Variació interanual
gener	96,0	-2,49%	0,67%
febrer	97,4	1,39%	2,38%
març	97,4	0,09%	0,76%
abril	97,8	0,37%	-0,10%
maig	100,4	2,61%	1,41%
juny	101,3	0,99%	1,23%
juliol	102,4	1,02%	0,26%
agost	103,1	0,74%	0,75%
setembre	102,9	-0,26%	0,41%
octubre	101,9	-0,99%	2,04%
novembre	99,8	-2,07%	1,75%
desembre	99,6	-0,11%	1,19%

* Unitat: base 2005

Font: INE, enquesta de conjuntura de comerç al detall.

Gràfic I-33
Índex d'ocupació en el comerç al detall a les Illes Balears i a l'Estat espanyol (2004-2005) Unitat: base 2005

Font: INE, enquesta de conjuntura de comerç al detall.

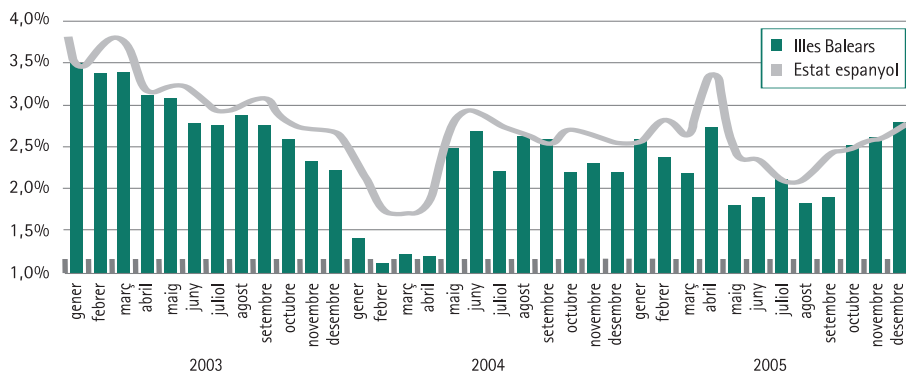
pecte del mes anterior. Pel que fa al 2004, els primers mesos de l'any i el darrer trimestre varen ser els més inflacionistes. (Vegeu el quadre I-102 i el gràfic I-34.)

Finalment, cal advertir els canvis que s'estan produint amb la introducció de petits comerços gestionats per estrangers que poden comportar modificacions substancials al model tradicional de comerç al detall.

QUADRE I-102. ÍNDEX DE PREUS DAL CONSUM EN EL COMERÇ AL DETALL. UNITAT: BASE 2001 (2005)			
	Índex	Variació mensual	Variació interanual
gener	109,6	-1,5%	2,5%
febrer	109,1	-0,5%	2,3%
març	109,5	0,4%	2,2%
abril	111,9	2,2%	2,7%
maig	112,7	0,7%	1,8%
juny	112,8	0,2%	1,9%
juliol	111,8	-0,9%	2,1%
agost	110,9	-0,8%	1,8%
setembre	111,3	0,4%	1,9%
octubre	112,5	1,1%	2,5%
novembre	114,3	1,5%	2,5%
desembre	114,5	0,2%	2,7%
Total 2005		3,0%	

Font: INE i elaboració pròpia.

Gràfic I-34
Inflació en el sector del comerç (2003-2005)

Font: INE i elaboració pròpia.